

Nr 185.

Av herr **Kyling m. fl.**, *angående förhöjning av äldre tjänste- och familjepensioner.*

Vid 1953 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner (I: 152 och II: 144), att 1951 års pensionsutredning skulle få i uppdrag att utreda frågan beträffande förhöjning av äldre tjänste- och familjepensioner. I motionerna framhölls bl. a., att vissa äldre statliga pensionärer genom de senaste årens löneregleringar och därmed sammanhängande förhöjning av tjänste- och familjepensioner kommit i ett ogynnsamt läge jämfört med yngre kolleger i motsvarande tjänsteställning.

Innan statstjänstemännen inordnades i bestämda lönegrader och löneklasser, reglerades lönerna för olika grupper av tjänstemän tid efter annan med hänsyn dels till förskjutningar i penningvärdet och den allmänna inkomstnivån, dels till önskemålet att erhålla en i möjligaste mån rättvis avvägning mellan olika befattningars löneställning. Med sådana löneregleringar följde i regel höjda pensioner. De befattningshavare, som avgått före löne- och pensionsregleringen, fick från början nöja sig med de äldre pensionerna men erhöll efter någon tid vanligen pensionsförstärkning, även om de i allmänhet icke nådde upp till samma pensionsnivå som sina yngre kamrater. På så sätt blev pensionen olika för olika personer som innehaft samma tjänst, beroende på vid vilken tidpunkt de avgått från tjänsten. Före den 1 juli 1947 räknade man med *äldre, nyare* och *nyaste* pensioner vid det stora flertalet befattningar i statens tjänst.

Efter upprepade framställningar från härav berörda personalorganisationer och sedan motioner vid olika tillfällen väckts i riksdagen, påtalade bankoutskottet vid 1945 års riksdag, att pensionslagstiftningen genom förekomsten av ett stort antal pensionsbestämmelser med sinsemellan olikartade föreskrifter vidladdes av oöverskådlighet och bristande enhetlighet. Samma års riksdag anhöll, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allmän översyn av gällande pensionsbestämmelser.

Samtidigt med proposition till 1947 års riksdag med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m. framlade Kungl. Maj:t proposition angående reglering av vissa tjänste- och familjepensioner m. m. Enligt sistnämnda proposition, som bifölls av riksdagen, skulle samtliga då utgående pensioner — äldre, nyare och nyaste — i princip omregleras till de belopp, som skulle utgå med tillämpning av de i propositionen förordade

och från och med den 1 juli 1947 gällande pensionsgrunderna. Detta riksdagens beslut, vilket innebar att de äldre pensionärerna utan särskild prövning skulle få del av de pensionsförbättringar som följde med den företagna löneregleringen, mottogs av äldre pensionärer med allmän tillfredsställelse. Många av dem som ej omfattats av senare löneregleringar blev åtminstone i pensionshänseende likställda med sina yngre kolleger.

1947 års beslut torde i princip få anses innebära ett godkännande av uppfattningen att en pensionerad statstjänsteman bör åtnjuta samma pension som hans efterträdare i tjänsten. Denna princip, som vi för vår del anser vara riktig, har emellertid icke iakttagits vid de lönerevisioner som genomfördes 1951, 1952 och 1953. På grund därav har den genom 1947 års beslut uppnådda likställigheten i fråga om pensionsförmånerna i betydelsefulla hänseenden rubbats till redan pensionerades nackdel.

I skrivelse den 3 december 1952 till chefen för civildepartementet erinrade Statstjänstemännens riksförbund om att enligt de för tjänsteförteckningsrevisionen utfärdade direktiven en lönegradsjämkning avsåges böra främst ifrågakomma för sådana tjänster, vilka ur olika synpunkter vore att betrakta såsom i lönehänseende eftersatta eller vilkas karaktär så förändrats i fråga om kompetenskrav, ansvar och arbetsuppgifternas natur m. m., att en omprövning av lönegradsplaceringen vore berättigad. Förbundet anförde därefter följande:

I enlighet härmed ha i en del fall samtliga befattningar inom ett och samma slag av tjänst uppflyttats i lönegrad, medan i andra fall endast en viss befattning eller ett begränsat antal dylika inom en och samma slags tjänst erhållit en förändrad löneställning. I förstnämnda fall torde i regel icke någon nämnvärd förändring av tjänstens karaktär eller av för densamma föreskriven kompetens ha utgjort grundvalen för den ändrade lönegradsplaceringen, utan skälet främst varit att söka i en omvärdering av tjänsten. Givetvis har samma skäl i enstaka fall kunnat anföras även för uppflyttningen av endast vissa befattningar.

I dessa fall är löneförbättringen att betrakta såsom en komplettering av den 1947—48 genomförda löneregleringen, ehuru densamma av olika omständigheter blivit försenad. Ur denna synpunkt måste det för de pensionerade statstjänstemän, som tidigare uppehållit motsvarande tjänster, vilka icke undergått någon förändring, men till följd av en nu skedd omvärdering höjts i lönegradshänseende, framstå såsom fullt berättigat att de tillerkännes motsvarande förbättring av de nu utgående pensionsförmånerna.

I anslutning till den diskussion som fördes, när frågan om förbättrade pensioner till vissa pensionärer tidigare diskuterats i riksdagen, vill vi erinra om att de löneregleringar som i tre etapper — 1951, 1952 och 1953 — genomfördes enligt tjänsteförteckningsrevisionens förslag i flertalet fall inneburit ett uppflyttande i lönegrad av samtliga innehavare av tjänster i lätt bestämbara tjänstemannagrupper. I dessa fall måste lönegradsuppflytt-

ningen klart anses som en ren löneförhöjning. Många exempel på dylika lönegradsuppflyttningar kan anföras, t. ex. omkring 90 % av alla tjänster inom statens järnvägar och alla officerare inom försvarsväsendet.

Några tekniska svårigheter att i dessa fall avgöra, vilka pensionärer som bör komma i åtnjutande av bättre pensioner för att uppnå likställighet med de yngre kollegerna, synes icke föreligga. Det kan givetvis ställa sig något annorlunda i sådana enstaka fall då pensionär efterträts i tjänsten av någon som fått höjd lönegradsplacering men detta skett eller i varje fall motiverats med att dennes arbetsuppgifter ändrats på ett sådant sätt att dessa blivit mer omfattande eller mer kvalificerade än dem som pensionären utförde. Ett beslut om höjda pensioner till vissa äldre statspensionärer måste följaktligen föregås av en utredning. Vi anser att en sådan bör utföras utan dröjsmål. Huruvida denna, för att snabbast möjligt kunna verkställas, bör anförtros 1951 års pensionsutredning eller möjligen en av Kungl. Maj:t särskild utsedd utredning, undandrar sig vårt bedömande.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan beträffande förhöjning av äldre tjänste- och familjepensioner och snarast för riksdagen framlägga de förslag utredningen kan föranleda.

Stockholm den 27 januari 1954.

Folke Kyling.

Jean Braconier.

Alarik Hagård.

Eric Nilsson

i Svalöf.

Nils Agerberg.

Elis Håstad.

Eva Karlsson.

Nr 186.

Av fröken **Liljedahl m. fl.**, om vidgad rätt till statsbidrag för distriktssköterskornas resor.

Genom bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 213/1935 beslöt riksdagen bland annat genomföra en sådan ändring av distriktssjukvårdens organisation, att landstingen enbart skulle bli huvudmän för denna verksamhet. Tidigare hade kommunerna eller kommunerna och landstingen tillsammans med bidrag av staten bedrivit distriktssjukvården. I motiveringen framhölls att landstingen, som är huvudmän för den slutna sjukvården, även borde åtaga sig den öppna vården.

I kungl. medicinalstyrelsens förslag till ändring i organisationen anfördes beträffande huvudmannaskapet bland annat: